

Recenzia

Pavel Rotter, Luboš Purchart (eds): Ekologie lesa. Jak se les mění a funguje.

Mendelova univerzita v Brně. 644 strán. ISBN 978-80-7509-926-6 (print), 978-80-7509-927-3 (on-line, pdf).

Veľmi zaujímavá publikácia, vo svojej podstate vysokoškolská učebnica určená študentom lesníckych odborov na fakultách v Českej republike, ale s ambíciou osloviť všetky generácie lesníkov hľadajúcich ekologické prístupy k obhospodarovaniu lesov. Aj na Slovensku takáto učebnica doteraz chýbala, hoci existuje študijný program Ekológia lesa na Lesníckej fakulte TU vo Zvolene. Určite tu nájde využitie. Slovenská stopa v inak čisto českom autorskom kolektíve sa dá vypozerovať aspoň v osobe Ing. Michala Bošefu, PhD., spoluautora jednej z kapitol.

Je to dosť rozsiahla kniha a niektoré kapitoly sú pre čitateľa bez špecializácie na lesníctvo a drevárstvo trochu menej zrozumiteľné, ale ako celok sú vzájomne prepojené do novej filozofie ekologického prístupu k obhospodarovaniu lesa. Bez akýchkoľvek pochybností autori prízvukujú potrebu opustenia desiatky rokov zaužívanej a dodnes uplatňovanej metodiky lesníckej praxe, ktorá v mnohom pripomína pôvodne poľnohospodárske snahy o maximálne hektárové výnosy. Pri čítaní tejto knihy je človek neraz konfrontovaný s vedeckými argumentami, ktoré jednoznačne dokazujú, že to, čo vidí v dnešnej krajine a to, čo donekonečna presadzujú vlastníci či užívatelia lesov, ťažobné spoločnosti a zástupcovia drevospracujúcich podnikov, je v ich úplnom protiklade. A ide o celý komplex ekologických poznatkov. Mimoriadne podrobne je spracovaná problematika o lesnej pôde – o pôdnom mikrobióme, o mykoríze, dekompozícii organickej hmoty a význame mŕtveho dreva v lesných ekosystémoch. Toto sú pre ekológov a biológov pomerne známe fakty. Prekvapivejšie čítanie pre mňa ako botanika boli kapitoly hodnotiace rolu drobných cicavcov v lese, vtákov všeobecne, ale aj veľkých šeliem ako predátorov väčších kopytníkov, teda lesnej zveri, ako si ju definujú poľovnícke združenia. Práve činnosť (alebo nečinnosť) poľovníkov je tu podrobená pomerne veľkej kritike.

Ekosystémový prístup k lesu prezentujú autori v kapitolách venovaných sekvestracii uhlíka a kľúčovej funkcii cyklu dusíka, fosforu a ďalších živín, samozrejme úlohe vody v pôde, teda zrážkam, ale aj schopnosti lesa túto vodu dlhšie v krajine zadržiavať a s ňou hospodáriť. Všetko je to konfrontované so zmenami v globálnej rovine – procesy klimatickej zmeny si nový prístup k manažovaniu hospodársky využívaného lesa priam vynucujú. Všetky doposiaľ preferované skúsenosti a tradičné postupy, ktoré platili ažda od doby Jozefa Dekréta-Matejovie, rodáka z Čierneho Balogu, berú za svoje. Stačí sa ísť pozrieť na lesy v okolí jeho rodiska a konfrontovať vedecké zistenia prezentované v tejto knihe s nedávno publikovanými informáciami o tamojšej kalamite (<https://domov.sme.sk/c/23345876/tazba-cierny-balog-lykozrut-kalamita.html>).

Ekológovia, prírodovedci aj osvietení lesní inžinieri si osvojili a publikovali množstvo vedeckých poznatkov, ktoré získali pri štúdiu v stabilných lesných ekosystémoch blízkych pralesom. Cieľom je čo najviac týchto vedomostí preniesť aj do hospodárskych lesov a do lesnej krajiny ako takej. Zmeny musia prísť v drevinovom zložení lesov – pokračovať vo výsadbe monokultúr je cesta do pekla. Ničiť lesnú pôdu odvozom biomasy a holorbami, budovaním množstva lesných ciest pre ťažkú lesnú techniku a kamióny, to všetko musí skončiť. Krajina po takomto zásahu pripomína viac krajinu po dopade tunguzského meteoritu než starostlivo obhospodarované lesy.

Ostáva len dúfať, že mladí absolventi lesníckeho remesla nájdu v sebe dostatok odvahy a postavia sa za les a vymania sa z toho nešťastného kolobehu, ktorý mení našu krajinu v nedozerenú holinu a rúbaniská alebo na biodiverzitu chudobné monokultúry.

MILAN VALACHOVIČ